אין משלחין מעות בדיוקני אפילו עדים חתומים עליה. פי' אם אמר לסופר כתוב לפלוני שיש לי מעות ע"י פלוני ואחר כך חתם בדיוקני שלו ואפילו עדים חתומים עליה שהיא דיוקני שלו אינו מועיל אבל אם היו חתומים על זה שאמר ליה לשלוח על ידו אז הוי שליח[א] אי נמי אם כתב בכתב ידו שלח על ידי פלוני וא"מ ואמאי לא מהני דיוקני דידיה והא אמרינן בהשולח (גיטין דף לו.) ובהמגרש (שם דף פז:) דמר חתים כוורא[ב] ומר חתים מכותא[ג] וי"ל דהני מילי בשמות מכמיס דפקיעי אבל אינשי אחרינא לא[ד] ולפי מאי שפירשנו לעיל אפילו כתב בכתב ידו וחתם בדיוקני אין מועיל כל זמן שלא אמר ליה בפניו[ה]:

ורבי יוחנן אמר אם עדים חתומים עליו שולחין. וה"ה לרבי יוחנן בלא דיוקני בשלח שעשאו בעדים כדאמר רבי יוחנן לעיל דהוי שליח והכא אתא לאשמועינן דדיוקני בלא עדים לא מהני ולא מידי וגרסה דהלכתא כרב חסדא דשליח שעשאו בעדים הוי שליח דהא ר' יוחנן ור' אלעזר קיימי כוותיה[ו] ותע"ג דשמואל קאי כרבה קי"ל דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וה"ה לגבי שמואל הלכה כר' יוחנן: **אגב אסיפא דביתיה.**[ז] ומה שכותבין בהרשאה והקניתי לו ד' אמות בחצרי לאו דוקא דהא אמרינן בפ"ק דקדושין (דף כו: וסז) דקרקע כל שהו חייב בפאה כו' וקונין עמה נכסים שאין להם אחריות ומה שכותבין הרשאה[ח] אפילו אותם שאין להם קרקע י"מ משום דהוה אתא בעל דין כמאה עדים דמי[ט] וקשה דבפרק חזקת הבתים (ב"ב דף מד: וסז) דפריך וליחוש דילמא אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי ומשני לא לריכא דאמרי עדים ידענא ביה בהאי גברא דלא הוה ליה ארעא מעולם ובפרק מי שמת (שם דף קמט.) גבי עובדא דאיסור גיורא דקאמר בתמי ליקני רב מרי בריה לחנהו זוזי אי דליקני ליה איסור גיורא אגב קרקע לית ליה קרקע וי"ל דההוא דאיסור גיורא מעיקרא ודאי לא אסיק אדעתיה טעמא דהואיל אבל במסקנא קאמר אדהכי נפק אודיתא מני איסור והכא דמ"ה כיון שאין אלא חשש בעלמא דלמא אקני ליה כיון דלית ליה ארעא לא חיישינן והכא דפ' הזהב (ב"מ דף מו. וסז[י]) גבי היה עומד בגורן דפריך וליקני ליה אגב ארעא ומשני דלית ליה ארעא התם מדאורייתא בעינן דאית ליה ארעא דאי לית ליה ארעא לא היו קרוין מעותיו מדאורייתא שיוכל לפדות בהן פירות מעשר שני אבל לענין לגבות כיון שהוה שיש לו והקנה לו אגב קרקע למה לא יגבה [עי' תוס' כתובות נד: ד"ה אע"פ וב"מ מד: ד"ה דלא]: **חוץ מפחות שוה פרוטה בקרן.** תימה אמאי איצטריך למיתני הא כיון דבריש תנן שוה פרוטה משמע אבל פחות לא[יא]: **נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש.** הוא הדין אם לא נתן לו את הקרן ונשבע אתרוייהו אקרן ואחומש היה מוסיף חומש על חומש אלא אורחא דמילתא נקט דאקרן אין נשבעין שני פעמים והוא הדין אם נשבע על החומש דיוליכנו אחריו למדי דכיון שנשבע עליו נעשה כגזלן: **יש תלמוד קאמינא ומריבויא דקרא.** תימה אמאי איצטריך קרא לקרן דאמאי לא יאכל קרן כיון דאיכא אחריות נכסים ועמד בדין דבהכי מוקמינן לה בסמוך: **מלוה על פה היא ואין גובה לא מן היורשים ולא מן הלקוחות.** למ"ד שיעבודא לאו דאורייתא[יב] פריך דהכא משמע דמדאורייתא גובין מיורשין[יג] ומהיא בריתא דהגוזל ומאכיל (לקמן דף קיח:) אם הניח להם אביהם אחריות נכסים מייבים לשלם ליכא למפרך ליה מידי דאיכא מוקי ליה מדרבנן כדי שלא תגעול דלא בפני לוין כדפסיק רב פפא בפרק גט פשוט (ב"ב דף קצו. וסז) ומיהו לרב ושמואל דאמרי מלוה ע"פ אין גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות ואפילו מדרבנן כדמוכח בח"ה (שם דף מב.) **וכסוף מי שמת** (שם דף קנז.) איכא לאקשויי מהניא בריתא דלקמן ואיכא למימר דאיכא מוקמי לה בשעמד בדין[יב] ומה שהקשה בקונטרס דהך העמדה בדין מאי מהני הרי כפר ונשבע הא אוקימנא לעיל בשלא הודה אביו והודה בנו י"ל בעמד בדין לאחר שבועה ע"י עדים דלא מיחייב האב חומש כדתנן לקמן במתניתין דהיכא דאיכא עדים לא מיחייב חומש[יג]:

[א] אין משלחין מעות בדיוקני ואפילו עדים חתומים עליה ורבי יוחנן אמר אם עדים חתומים עליה משלחין אמרי לשמואל מאי תקנתא כי הא דרבי אבא הוי מסיק זוזי בדרב יוסף בר חמא א"ל לרב ספרא בהדי דאתית אייתינהו ניהלי כי אזל להתם אמר ליה רבא בריה מי כתב לך התקבלתי א"ל לא אי הכי זיל בריש ויכתוב לך התקבלתי לסוף אמר ליה אי כתב לך נמי התקבלתי לאו כלום הוא דלמא אדאתית שכיב רבי אבא ונפלו זוזי קמי יתמי והתקבלתי דרבי אבא לאו כלום הוא א"ל ואלא מאי תקנתא זיל נקנינהו לך אגב ארעא ותא את כתוב לן התקבלתי רבי[ב] הא דרב פפא הוה מסיק תריסר אלפי זוזי בי חוזאי אקנינהו ניהליה לרב שמואל בר אבא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תואך: נתן לו את הקרן וכו': אלמא חומש ממונא הוא ואם מיית משלמי ליה יורשין ותנן נמי נתן את הקרן ונשבע על החומש הרי מוסיף חומש על חומש אלמא חומשא ממונא הוא ותניא נמי הכי הגוזל את חבירו ונשבע לו ומת יורשין משלמים קרן וחומש[ג] ופטורין מן האשם ויורשין בני שלומי חומשא דאבוהון הוו[ד] (אלמא חומש ממונא הוא ובעי שלומי יורשין) ורמינהו עדיין אני אומר אימתי אינו משלם חומש על גזל אביו בזמן שלא נשבע לא הוא ולא אביו הוא ולא אביו ולא הוא הוא ואביו[ה] מנין ת"ל[ו] אשר גזל ואשר עשק והוא לא גזל ולא עשק אמר רב נחמן לא קשיא כאן שהודה כאן שלא הודה אי לא הודה קרן נמי לא משלם וכי תימא הכי נמי דלא משלם והא מדקא מהדר אחומש למימרא דקרן משלם ועוד תניא ועדיין אני אומר אימתי הוא משלם קרן על גזל אביו בזמן שנשבע הוא ואביו אביו ולא הוא הוא ולא אביו לא הוא ולא אביו מנין ת"ל גזילה ועושק אבידה ופקדון יש תלמוד ויתיב רב הונא וקאמר להא שמעתא א"ל רבה בריה יש תלמוד קאמר מר או ישתלמו קאמר מר א"ל יש תלמוד קאמינא ומריבויא דקראי אמרי אלא מאי לא הודה[ז] לא הודה אביו והודה בנו ונחייב בנו חומש אשבועה דידיה אמרי[ח] בשאין גזילה קיימת אי בשאין גזילה קיימת אפילו קרן נמי לא משלם לא צריכא דאיכא אחריות[ט] וכי איכא אחריות נכסים מאי הוי מלוה על פה היא[י] ומלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין[יא] ולא מן הלקוחות אמרי בשעמד בדיוקני. מסר לו בעל הפקדון לשליח סימנין וכתב לו חותמו בחגרת ומסרה לו ואמר לו לך[יב] והתרלה לפלוני ויתן לך מעות שיש לי בידו[יג]: **אי כתב לך.** ר' אבא: **הקנלתי.** מעותי בקבלתו של רב ספרא: **אדאתיה.** בעוד שהתיה בדרך בשובך אלנו: **שכיב רבי אבא.** לזקן הוא וכבר בטל שליחותו קודם שתקבלם ואי הוו אנסי להו מינך באורחא תבעי לן יתמי: **נקנינהו ניהלך אגב ארעא.** ויהיו שלך בכל מקום שהן דקיימא לן (קדושין דף כו.) נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות: **אסיפא דביתיה.** מפתן ביתו דמחובר לקרקע הוא וכקרקע הוא כך שמעתי. ל"א סיפא דביתיה סוף בית הקנה לו זוית אחת: **נפק לאפיה עד תואך.** הלך לקראתו עד תואך שהן מקום שם מקוס שהיה שמח שהבית לו מעותיו: **אלמא חומשא ממונא הוא.** מדאיצטריך ליה למתני א"כ ליל אחריו אלמא ממונא הוא גביה: **ואי מיית.** גזלן משלמי יורשין ועוד מדקתני הרי זה מוסיף חומש על חומש ש"מ ממונא כפריה: **ופטורין מן האשם.** דהא מתו בעליו דאם הפרישו בחיין היה טעון [רעיה] וכי לא הפרישו פטורין דאשם כפרה הוא ולאו ממונא ואין כפרה למתים: **עדיין אני אומר.** ריש אמרת בתורת כהנים[יא] אשר גזל על גזילו הוא מוסיף חומש ולא על גזילת אביו: **לאן שהודה.** אביו בחיין אחר שנשבע ונתחייב לו חומשא משלמי יורשין ובריתא בת"כ בשלא הודה וקס"ד השתא בלא הודה לא אב ולא בן: ה"ג **ויביב רב הונא: יש תלמוד קאמר מר.** ותנא מקרא מייתי לה מדכתיב כל הני ריבויא הוא שהבן חייב לשלם לו שתלמו קאמר מר ומסברא הוא משלם ולא מקמלי: **לא הודה אביו והודה בנו.** קרן משלם אבל חומש לא דמעטיה קרא מחומש על גזל אביו: **ונחייב**[ב] **חומש אשבועה דידיה.** דקתני נשבע הוא ואביו לפטורא לכיון דבן נשבע והודה אמאי פטור: **בשאין גזילה קיימת.** דלאו עליה רמיא לשלומי דתנן (לקמן דף קיח:) הגוזל ומאכיל את בניו פטורים מלשלם הלכך אי כפר כפירת דברים בעלמא היא ושבועת בטוי הוא דליכא חומש: **לא לריכא דאיכא אחריות נכסים.** ואמרינן לקמן (שם) דאם הניח אביהן אחריות נכסים קרקעות חייבים להחזיר מפני כבוד אביהן: **וכי איכא אחריות נכסים מאי הוי כו'** ל"ג מדא דהא תני התם דמשום כבוד אביהם חייבים להחזיר ועוד

[ג] ד"מ מו. ב"ב עז: [ע"מ] קנ: [ע"מ] [ועי' בתוס' ב"ב עז: ד"ה רב פפא], [ד] רש"ל מ"ז, [ה] [קידושין יג: ב"ב מב. קמ. קנה. ערכין ו: ז. כ. בכורות מח:], [ו] [ל"ל והלכתא], [ז] [ריקרא פרשה יג], [ח] [ד"ה ונקנינהו], [ט] [שיך למתני לעיל קנ.], [י] [תוי"ט כתב יישוב לזה ע"ש],

תורה אור השלם

1. וְהָיָה כִּי יַחֲטָא וְאָשַׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הִפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא:

ויקרא ה כג

הגהות הב"ח

(א) גמ' לאיכא אחריות נכסים וכי: (ב) רש"י ד"ה בדיוקני וכו' כיון הס"ל ותמ"ל מה"ל מי מתם לך: (ג) ד"ה ונחייב בנו חומש:

מוסף תוס'

א. ואפי' שמואל היה דמשלחין ההא פסיקנא לעיל כרב חסדא בשליח שעשאו בעדים, וכ"ש בהא, והא דאמרינן ולשמואל היכי נעביד הוה מצי לתרוצי שעשאו שליח, אלא דנחת לאשמועינן דינא דויהא דהתקבלתי ובדאקנינהו. ימוקי יוסף. ועי' תוס' ב"מ לח ע"ב ד"ה ותמה. ב. צורת דג. רשב"ם ב"ב קפא ע"ב. ג. רילון הסיבה. רש"י גיטין לו ע"ב. ד. ולפ"ז אם היה גדול ופקיע דידיע דיוקני דידיה, משלחין עליה. אי"ר. ה. ולהאי פירושא הא דרבי יוחנן דאמר אם עדים חתומים עליה משלחין, שייכא באידך דרבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי שליח שעשאו בעדים הוי שליח. רשב"ם. ע"ש. ו. והוה ליה רבה יחיד במקום רבים. מ"ר. רש"ש. ז. הא דאקנינהו שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה לאו למימרא דבעינן באגב קרקע מסוים, אלא מעשה שהיה כך היה. רשב"ש. ח. וכותבין והקניתי לו ד' אמות בחצירי. מרדכי פ' קמ. ט. והרי הודה שיש לו קרקע. מרדכי שם. ואפ' יש כמה עדים המכחישים אותו. תוס' ב"ב שם. י. דמדאורייתא אינו גובה מן היורשין. ר"ש. יא. מדנסיב לה מקראי. ר"ש. יב. דהוה כמלוה בשטר כדמוכח בכמה דוכתי. תוס' לקמן קיח ע"ב ד"ה ולפ. יג. אבל קרן מחייב כיון דאיכא עדים. ר"ש.

מוסף רש"י

אקנינהו ניהליה לרב שמואל. שהיה הולך נפש מי שיניפס לו, שלוו לא הקנה לו לא היה עומדם לו מי שהקדקון אצלו, שאם יאבדו בדרך יחזור כי פפא ויתפעם לו (ב"מ מו.). **אגב אסיפא דביתא.** מפתן ביתו (שם) סף ביתו מקרקע, כדי שיניפס לו וסיינו הרשאה, ולאו לא אקנינהו ניהליה לא הוי יהבי ליה דלא ליתיינו בשומא דלוקמא לאורחא (רשב"ם ב"ב עז:) שהקנה לו בסודר קרקע כמשמע ביתו ואגבו הקנה לו המעות בתורת הרשאה המפורשת בפ"ק (לעיל ע.) אי נמי הלך והחזיק הקרקע והקנה לו המעות כל מקום שכן (רשב"ם ב"ב קנ:). **נפק לאפיה.** מרוב שמחת מעותיו **אסיפא** (שם עז:). **עד תואך.** שם מקום (ב"מ מו.) מקום במס' נדה (נג:) וכך שמו, ולאשמועינן אתא דמשום קנין זה מסרו לו המעות, דכיון דנפק לאפיה שמעינן דהרשה המעות (רשב"ם ב"ב עז:) ומפרשין אמי שלא יחזיק בהן לעצמו, ולא היא, דכיון דכתב בהרשאה וכל מאן דמתעני ליה מן דינא קבלתי בין לחומת בין לחובה, מינה שמעינן דשליח שויה, הכי מפרש בפ"ק שם (שם קנ:). **ומלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין.** דשיעבודא לאו דאוריתא, וכ"ש מן הלקוחות, אבל מלוה בשטר הוא עצמו שיעבדו, דכתב ליה כל נכסי דלית לי אחרלין לשטרא דנן (קדושין יג:).

רבינו חננאל

אין משלחין מעות בדיוקני. פירי, דיוקני, צורה ידועה לו כגון סימן, וכל הרואה אותה יודע שהוא סימן שלפלוני. וכתב לו בינו לבינו תן לפלוני כך וכך מעות. דיו שנים, כלומר סוד ביניהם, ואפילו עדים מעידים שאמר להן זה הכתוב בכתב הזה כתב ידי הוא, ואינם יודעים העדים מה כתוב בו אלא כתבו הם למטה כי פלוני אמר לנו העידו עלי שזו הדיוקני שלי היא, ודיוקני זו היא כגון חתמות ידו, ואמ' שמואל כל כי האי גונא אין משלחין בו מעות. ומדשקלו וטרו לאוקומי סוגיא דשמעתא כשמואל, ואמ' מאי תקנתיה. ואי כתב בעל המעות התקבלתי ושקיל ליה השליח, ומייתי ליה בהדיה ויהיב ליה למי שהמעות בידו ושקיל למעות מיניה, דילמא מיית ההוא דְּכָתַב התקבלתי קודם שיקבל השליח המעות ובטל זה הכתב שכתוב בו התקבלתי, שמת הוא קודם שיקבל שלוחו המעות, וכבר זכו בהן היורשין. לפיכך לא איפשר, ואוקימנה לשמואל ליה ליה תקנה אלא כי היא דרב פפא דהוה מסיק תריסר אלפי זוזי בי הוזאי ואקנינהו לרב שמואל בר אחה אגב אסיפה דביתא, כי אתא נפק לאפיה עד תוך. **וכך הלכה**, וכבר פירשנוה בפרק ההבה (ב"מ מו. א). **וליתה** הא דר' יוחנן הא בתריתא, אבל שליח שעשאו בעדים איתה דלא דחקינן לאוקומי לָה כי הא דרב פפא, אלא משום דחישינן דימלא מיית מריה דפיקדונא, אבל היכא דלא חייש, קני. **נותן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש**, שמע מינה דחומש ממון הוא ואי מיית משלמי ליה יורשיו, וְתָנֵיא נמי הכי הגוזל את חבירו ונשבע לו ומת, יורשיו משלמין קרן וחומש ופטורין מן האשם. [ערוך]: **גזילה ועשק אבידה ופקדון יש תלמוד.** ישתלמון קאמר מר דמשמע ישתלמו מן היורשין, דילפי מרישיה דקרא. יש תלמוד קאמינא דנכתוב קרא (ויקרא ה, כג) והשיב את אשר גזל או את אשר עשק או את אשר הפקד אתו או את אשר מצא, מדכתב רחמנא גזלה ועושק פקדון ואבידה, שמע מינה שהיורשין משלמין קרן.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ועוד דקמשני ליה כשעמד בדין קודם מיתתו והך העמדה מאי מהני הרי כפר ונשבע ולא הודה דהא אוקמינן דלא הודה אב והודה בנו ועוד דקמשני כשעמד בדין מכלל דעד השתא בשלא עמד בדין והא נשבע הוא ואביו קתני מכלל דבב"ד הוה הלכך ל"ג ליה. וה"ג אי הכי חומש נמי משלם א"כ הוא כו' אי הכי ממון גמור הוא וחומש נמי לשלם: **לפי שאין משלמין חומש על כפירת שעבוד קרקעות.** דחומש אמאי קאתי אשבועתא לאו שבועה היא דקי"ל שבועות (דף מב:) אין נשבעין על הקרקעות והאי כן כי איתבע כפר לה שעבוד הקרקעות דאי לאו משום אחריות נכסים לאו עליה רמיא לשלומי: **רבא אמר.** לעולם בגזילה קיימת ודקשיא לך ולחייב הכן חומש על שבועה עצמו כיון דהודה הכא כשהיתה דקשיא שממון אביו נתון בה מופקדת ביד אחרים וגזילה זו בתוכה דכי אשתבע האי בקושטא אשתבע ה) (ולא תימא בשיקרא אשתבע כדסברת לעיל) ותנן במס' שבועות (דף לו:) וחייבים על זדון השבועה ועל שגגתה עם זדון הפקדון ואין חייבין על שגגתה גרידתא כי הכא לדידיה אנגתיה: **לא שנו אלא שאין.** אותה חצי פרוטה קיימת מן הגזילה עצמה וחצי פרוטה הוא דמחייב ליה ולאו ממונא איכא אבל אם קיימת היא מן הגזילה עצמה צריך לילך: **חיישינן שמא ייקיר.** ותעמוד על הפרוטה: **חייב להחזיר לו.** אגודה אחרת ואע"פ דהשתא לא שוה פרוטה כיון דכשעת גזילה הוי שוה פרוטה בעי לאהדוריה ולהוליכה אחריו: **ומצא חוגא.** תגא דילן סייעתו: **שגילת.** אחת מהשתיים שהייר: **ונשרה השניה מהו.** הוי גילוח או לא: **אמר ליה רב אחא לרבינא גזיר שגילת.** כל השערות אחת אחת קמבעיא ליה בתמיה. כלומר הא ולאי גילוח הוי כיון שבשעה שבא לגלח האי שיור הוה ביה שיעור גילוח וגילח אחת ואע"פ דנשרה שניה גילוח הוא: **שנשרה אחת.** שכשבא לגלח אין כאן שיעור גילוח: ה"ג **מי אמרינן השתא מיהא ליכא שיעור: תביה שניקבה וסתמה שמרים.** ונתנוה ע"פ ארוכה (ג) וממרקת יפה סביבותיה וטומאה בבית מגלע על העליה כולה מלבא בה שום טומאה דסתימת שמרים סתימה היא ולא שלטה ביה טומאה במסכת כלים בפרק (ד) וחלו מצילין: **אגף.** לשון מגופה. אגף חציה היה בה תחתיה שיעור נקב לטמא וכלי המקבל טומאה אינו חוזק בפני הטומאה ואגף בטיט חציה מהו מי אמרינן השתא מיהא ליכא שיעור נקב או דלמא הא לא סתם שיעור סתימה: **פקקה בזמורה.** ואין שם שמרים: **עד שימרח.** בטיט מן הלדדין של זמורה לסותמו היטב: נשבע

בשעמד בדין אי בשעמד בדין אפילו חומש נמי משלם אמר רב הונא בריה דרב יהושע לפי [א]שאין משלמין חומש על כפירת שעבוד קרקעות רבא אמר הכא במאי עסקינן כגון שהיתה דיסקייא של אביו מופקדת ביד אחרים קרן משלם דהא איתיה חומש לא משלם דכי אישתבע בקושטא אישתבע דהא לא הוה ידע: חוץ מפחות שוה פרוטה בקרן כו': אמר רב פפא לא שנו אלא שאין גזילה קיימת אבל גזילה קיימת צריך לילך אחריו חיישינן שמא תייקר איכא דאמרי אמר רב פפא [ב]לא שנא גזילה קיימת ולא שנא שאין גזילה קיימת אינו צריך לילך אחריו לשמא תייקר לא חיישינן אמר רבא [ג]גזל שלש אגודות בשלש פרוטות והוזלו ועמדו על שתים אם החזיר לו שתים חייב להחזיר לו אחרת ותנא תונא [ד]גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך טעמא דאיתיה בעיניה הא ליתיה בעיניה אע"ג דהשתא לאו ממונא [ה] כיון דמעיקרא ממונא הוא בעי שלומי הכא נמי אף על גב דהשתא לא שוה פרוטה [כיון דמעיקרא הוי שוה פרוטה] בעי שלומי בעי רבא גזל שתי אגודות בפרוטה והחזיר לו אחת מהן מהו מי אמרינן השתא ליכא גזילה [ו] או דלמא הא לא הדר גזילה דהואי גביה [ז]הדר פשטה גזילה אין כאן השבה אין כאן אי גזילה אין כאן השבה יש כאן [ח]הכי קאמר אף על פי שגזילה אין כאן מצות השבה אין כאן [ט]ואמר רבא הרי אמרו [י]נזיר שגילח ושייר שתי שערות לא עשה ולא כלום בעי רבא גילח אחת ונשרה אחת מהו [יא]אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא נזיר שגילח אחת אחת קא מבעיא ליה לרבא אמר ליה לא צריכא כגון שנשר אחת מהן וגילח אחת מי אמרינן השתא מיהת הא ליכא שיעור או דלמא הא לאו גילוח הוא דמעיקרא הא שייר שתי שערות והשתא כי גילח לא הוי ב' שערות הדר פשטה שער אין כאן גילוח אין כאן אי שער אין כאן גילוח יש כאן הכי קאמר אע"פ ששער אין כאן [ח]מצות גילוח אין כאן ואמר רבא הרי אמרו [ט]חבית שניקבה וסתמוה שמרים הצילוה [י]בעי רבא אגף חציה מהו א"ל רב יימר לרב אשי לאו משנתנו היא זו דתנן [כ]חבית שניקבה וסתמוה שמרים הצילוה [כא]פקקה בזמורה עד שימרח [לא]היו בה שתים עד שימרח מן הצדדים ובין זמורה לחבירתה טעמא דמרח הא לא מרח לא אמאי ותיהוי כי אגף חציה אמרי הכי השתא התם אי לא מרח לא קאי אגף חציה במידי דקאי קאי ואמר רבא הרי

אמר רבא גזל שלש אגודות בג' פרוטות והוזלו ועמדו על שתים חייב להחזיר לו אחרת. פי' אם ישנה בעין מחזיר אותה [א] ואם לאו משלם ליה שוה פרוטה כמו שהיתה שוה בשעת הגזילה [ב] והוא הדין באחת שגזלה והחלה שמחזיר לו אגודה או דמיה אלא רבותא נקט דאפילו בשלשה קיימת מצות השבה בתרתי אפ"ה חייב להחזיר לו אחת אע"ג דמהאי ותנא תונא דמייתי לא משמע מינה אלא היכא דגזל אחת והוזלה דהסיא דמיה לגזל חמץ ועבר עליו הפסח הסיא רבותא דג' קאמר רבא מסברא ומדנקט והוזלו משמע דפשיטא ליה דאם גזל ג' אגודות שוות שתי פרוטות והחזיר לו ב' מהן דלא מיחייב להחזיר לו אלישית כיון דמעיקרא בשעת גזלה לא הוי ממונא

ולשמא תייקר לא חיישינן [ג]:

ה"ג בעי רבא גזל ב' אגודות בפרוטה והחזיר אחת מהן מהו מי אמרי' השתא מיהא ליכא גזילה גביה או דלמא הא לא אהדר גזילה וע"ג הא דגרס בספרים הוקנו ועמדה כו': **מצות השבה אין כאן.** נראה דלא בעי למיפשט אלא דלא מעכב מצות השבה ומצות השבה מיהא לא קייס: **מצות גילוח אין כאן.** ומעכב מלשתות יין ומלטמא למתים כאלו לא גילח כלומר כמ"ד גילוח מעכב דאחר ישתה הנזיר יין אחר כולם א"ע לענין מצוה קאמר דלא קייס מצות גילוח ואליבא דב"ע דפלוגתא היא בנזיר בפ' ג' מיני (דף מו.): **הרי אמרו חבית שניקבה וסתמוה שמרים כו'.** מה שפירש בקונטרס חבית שנתנה ע"פ ארוכה ומגלת על העליה אין נראה דהסיא משנה דמייתי בסמוך חבית שניקבה היא במס' כלים בפ"י (מ"ו) דמשמע דמיירי להגיל מה שבתוכה אם היא בהאל המת דאי הוה מיירי ע"פ ארוכה היה לו לשנותה במס' אהלות ועוד דלשון הגלה לא הוה משמע הכי דה"ל למימר מוגלת ונראה לפרש דמיירי בחבית [ד] המוקפת למיד פתיל שאין טומאה נכנסת בה בהאל המת ונקבה בכותם משקה [ה] דהכי הוא שיעורא כדאמר במס' כלים (פ"ט מ"ח) וסתמוה שמרים מגלת על כל מה שבתוכה [ו] והא דאמר בסוף המגיע (שבת דף לו.) ולענין למיד פתיל עד שיפחת רובו היינו בסתומה אשם נקבה וסתמה הוי אם כלי עליה עד שיפחת רובה [ז] דאז לא מהני לה סתימה דהוי כאוכלים שגיבלן בטיט [ח] כיון דאין אם כלי עליו ולא כמו שפי' בקונטרס בהמגיע ולענין למיד פתיל עד שיפחת רובו דכלי חרס המוקף למיד פתיל אין טומאה נכנסת דרך נקביו עד שיפחת רובו [ט] כדמוכח במסכת כלים בפרק שלשה דשיעורו בכותם משקה וכן משמע בהסיא שמביא התם בקונטרס נתנה קדירה ע"פ ארוכה דאמר ב"ש הכל טמאים בכותם משקה ואפילו ב"ה לא מטהרי אלא עליה אבל קדירה טמאה אלמא

אגף חציה. תימה היכי דמיא הך בעיא להנך בעיות דלעיל דכיון דגף אין כאן נקב ולמה לא תועיל הסתימה דמ"ל אם לא נקבה מעולם אלא כך ומ"ל שאגף חציה [ועוד] תימה דהכא אמר בסתמוה שמרים שמה סתימה ובספ"ק דיבמות (דף טו:) אמרינן חבית של זיתים מגולגלים ב"ש אומרים אין צריכה לינקב ומודים שאם נקבה וסתמוה שמרים שהיא טהורה וי"ל דהתם ודאי לענין הכשר מסתמא לא ניחא להו לבעלים במה שיולא ממנה כיון שנקבה אף על פי שסתמוה שמרים לאו סתימה מעליתא היא [יא] אבל לענין להגיל מטומאה הוא סתימה מעליתא [יא]:

א) לעיל לו:, ב) מיר מכ., ג) כלים פ"י מ"ו, ד) לעיל לו:, ה) ס"א ל"ג.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דהשתא לאו ממונא הוא כיון: (ב) שם ליכא גזילה גביה אי אלמא: (ג) רש"י ד"ה חבית וכו' וממרח יפה וכו': (ד) בא"ד בפ' אלו כלים מלילין:

מוסף רש"י

ותנא תונא. כלומר מלינו תגא שלנו המקייעינו בחתא (קדושין נד:). **גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו.** לגנבו, **הרי שלך לפניך.** בעין בחתא סהוא, דסיתן שאינו ניכר הוא (רע"ל שם:) ובגנב שיאמר לו אותו עצמו וקרינא בה והסיב את הגזילה אשר גזל, שהרי לא נשתנה (גיטין נג:).

מוסף תוס'

א. [ר]יכול לומר לו הרי שלך לפניך. רשב"א. ב. והיינו דמייתי ראייה מגזל חמץ ועבר עליו הפסח כו' דאע"ג דהשתא אינו שוה כלום מ"מ אילו איתא בעין הו"ל לאהדורי כיון דבשעת הגזלה הוי ליה ממון, וכל שצריך להחזיר כשהוא בעין אם אכלו או שנאבד ואינו יכול להשיבו בעין משלם כשעת הגזילה. רשב"א. ג. כאיבא דאמרי דרב פפא. מו"ז מי' מכל. ד. מלאה טהרות. ר"פ. ה. שאם מושיבו על המים נכנס בתוכו, דהיינו נקב רחב קצת. רש"י שבת לח ע"ב. ו. דהאי סתימה, סתימה מעלייתא היא. ר"פ. ז. ד[ע]עד שיפחת רובו מועיל צמיד פתיל אם הנקבים נסתמים אבל בנפחת רובו או במוציא רמון שוב אין מועלת סתימה. תוס' שבת לו ע"ב ד"ה ולענין. ח. שאין ניצולין כדאמרינן בריש זבחים (ג ע"א). תוס' שם. ט. דכל כלי פתוח כתיב, דרך פתח נכנסת לו טומאה ולא דרך נקביו. רש"י שבת לח ע"ב. י. כיון שע"י טורח התשמיש נבקעת הסתימה והמשקה אינו מתקיים בה. לאמ"ל מס' עדיות פ"ד מ"ו. יא. דלאו בגלוי מילתא תליא מילתא אלא בסתימה תליא מילתא, הלכך כל מידי דסתים וקאי באפי נפשיה מציל. לאמ"ל שם.

רבינו חננאל

[ערוך]: אין משלמין חומש על שבועת כפירת שעבוד קרקעות. פי' כגון שאין גזילה קיימת וכיון שהניח קרקע ובא הנגזל לטרפו להיפרע דמי גזלה שגזלו אביו ודחה היורש וכפר ונשבע בה, נמצאת שבועתו שכפר ונשבע על הקרקע שהניח מורישו. [ערוך]: **רבא אמר הב"ע כגון שהיתה דיסקיא של אביו מופקדת ביד אחר.** פי' שני שקין מחוברין ומונחין על החמור, אחד מצד זה ואחד מצד אחר. ובלשון ישמעאל אלכרג'. **איכא דאמרי אמר רב פפא לא תימא הני מילי היכא דאין גזילה קיימת** אבל גזילה קיימת צריך לילך אחריו, לא שנא גזילה קיימת לא שנא אין גזילה קיימת לשמא תייקר לא חיישינן. וכן הלכה. וכן פסק בפר"ח דצ"ל. **אמרי גזילה אין כאן מצות השבה אין כאן.** פי' מצות השבה אין כאן, שלא קיים מצות השבה שהרי לא השיב מה שגנזל. **חבית שניקבה וסתמוה שמרים הוצלה.** פי' סתמוה שמרים נידונית כצמיד פתיל ומצלת מן הטומאה על כל מה שבתוכה, דתניא (תוספתא כלים, ב"ק, פ"ז ה"ח) ר' יהודה אומר אין צמיד פתיל מבפנים. וחכמים אומרי' יש. כיצד חבית שניקבה וסתמוה שמרים, ר' יהודה אומ' אינה מצלת, וחכמים אומרי' מצלת. ודברים ברורים. ובפר' קמא דיבמות (טו, ב) אמרי' חבית נקיבה היתה וסתמוה שמרים. ונתברר הפירוש.

קלב א מיי' פ"ח מהל' גזילה ואבידה הלכ' יד וסמ"ג מהל' שכועות הלכה ג ד סמנ לאוין רס ועשין עג:

קלג ב מיי' פ"ז מהל' גזילה ואבידה הלכה יא סמג עשין עג טור ש"ע ח"מ סי' שסז סעיף ג:

קלד ג מיי' שם פ"ח הלכה ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שם סעיף ג:

קלה ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

קלו ו מיי' פ"ח מהלכות מילות הלכה ו:

קלז ז ח מיי' שם הלכ' ז:

קלח ט י כ ל מיי' פכ"ב מהלכות טומאת מת הלכה ח:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ושמואל אמר לחיוב. תימה היכי מ"ל לחיוב דאם כן הויא ברייתא זו ואין צ"ל זו: **מאי** לאו עונש דממון. תימה בממון מה שייך לומר לא עבד אלא ג"כ הזהיר דבשלמא בעונש שבועה דהיינו קרבן שייך דבפסח ומילה ליכא קרבן משום דלית בהו לאו אע"ג דאיכא כרת[א]: **כאן** שהודה כאן שבאו עדים. ואיצטריך שתי אזהרות משום דעונשין אין שוין דבהודה שייך חומש ואשם ובעדים לא שייך אלא חיוב עונשין ומיהו תימה אמאי קאמר בריש מוכחש עונש שמענו ובסיפא אומר מונשבע על שקר דכיון דלא מייירי אלא לאחר שבועה תרוייהו ה"ל למימר מונשבע על שקר: **אחד** שבועת העדות ואחד שבועת הפקדון. וא"ת אמאי לא אשיב שבועת מלוה וי"ל משום דשבועה במלוה לא כתיב אלא מפקדון אמאי: איתיביה

נשבע עליו מהו מי אמרינן כיון דאי מיגנב בעי שלומי ליה ממונא קא כפר ליה או דלמא השתא מיהת הא מנח ועפרא בעלמא הוא ולא כפר ליה ממונא מילתא דאיבעיא ליה לרבא פשיטא ליה לרבה דאמר רבה [א]שורי גנבת והוא אומר לא גנבתי מה טיבו אצלך שומר חנם אני עליו חייב שהרי פטר עצמו מגניבה ואבידה [ב]שומר שכר אני עליו חייב שהרי פטר עצמו משבורה ומתה [ג]שואל אני עליו חייב שהרי פטר עצמו ממתה מחמת מלאכה אלמא אע"ג דהא קאים כיון דאי מיגניב ממונא קא כפר השתא נמי ממונא קא כפר הכא נמי אף על גב דעפרא בעלמא הוא כיון דאי מיגניב בעי שלומי ליה ממונא מעליא השתא נמי ממונא קא כפר ליה יתיב (ד) רבא וקאמר להא שמעתא איתיביה רב עמרם לרבא [ד]וכחש בה פרט למודה בעיקר כיצד שורי גנבת והוא אומר לא גנבתי מה טיבו אצלך אתה מכרתו לי אתה נתתו לי במתנה אביך מכרו לי אביך נתנו לי במתנה אחר פרתי רץ מאליו בא אצלי תועה בדרך מצאתיו שומר חנם אני עליו שומר שכר אני עליו שואל אני עליו ונשבע והודה יכול יהא חייב תלמוד לומר וכחש בה [ה]פרט למודה בעיקר א"ל תדורא כי תניא ההיא [ה]דקאמר ליה הילך כי קאמינא דקיימא באגם אתה מכרתו לי מאי מודה בעיקר איכא לא צריכא דא"ל [ו]לא נתתי לך דמי שקיל תורך וזיל אתה נתתו לי אביך נתנו לי מאי מודה בעיקר איכא דאמר ליה על מנת דעבידנא לך נייח דנפשא ולא עבדי לך שקיל תורך וזיל תועה בדרך מצאתיו לימא איבעי לך לאהדוריה לי אמר אבוה דשמואל [ז]באומר שבועה אבידה מצאתי ולא הייתי יודע שהיא שלך שאחזירנה לך תניא אמר בן עזאי ג' שבועות הן הכיר בה ולא במוצאה במוצאה ולא בה לא בה ולא במוצאה לא בה ולא במוצאה קושטא אשתבע אימא בה ובמוצאה למאי הלכתא רב אמי אמר רבי חנינא לפטור ושמואל אמר לחיוב ובפלוגתא דהני תנאי דתניא (ח) [ח]המשביע עד אחד פטור ורבי אלעזר בר' שמעון מחייב במאי קא מיפלגי מר סבר [ט]דבר הגורם לממון כממון דמי ומר סבר לאו כממון דמי אמר רב ששת [י]הכופר בפקדון נעשה עליו גזלן וחייב באונסין ותנא תונא וכחש בה למדנו עונש אזהרה מנין תלמוד לומר [ב]לא תכחשו מאי לאו לעונש ממון לא לעונש שבועה הא מדקתני סיפא (ג) ואישתבע מכלל דרישא דלא אישתבע דקתני סיפא ונשבע על שקר למדנו עונש אזהרה מנין ת"ל לא תשקרו ומדסיפא דאישתבע רישא דלא אישתבע אמרי אידי ואידי דאישתבע כאן שהודה כאן שבאו עדים אתו עדים חייב באונסין אודויי אודי חייב בקרן וחומש ואשם: מתיב רמי בר חמא [ג]ושכנגדו חשוד על השבועה כיצד 'אחד שבועת העדות ואחד שבועת הפקדון ואפילו שבועת שוא ואם איתא [ב]בכפירה הוא דאיפסיל ליה אמרי [ל]הכא במאי עסקינן דקאי באגם דלאו כפירה הוא דסבר אשתמיטנא ליה אדאזילנא ומייתינא ליה תדע [ד]דאמר רב אידי בר אבין [ב]הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון

נשבע ומכאן ואילך אין לו דין דשומר חנם אלא חייב באונסים אם יאנס: **וכחש בה למדנו לעונש.** דכתיב בתריה והשיב את הגזילה אלמא קמה ליה ברשותיה משעת וכחש עד דעביד השבה וחזו עונשה: ה"ג **מאי לאו עונש דפירה.** כלומר עונש דמאי לאו דאיעניש אכפירה אף על גב דלא אלא אשבועה: **לא עונש שבועה.** דכתיב בתריה חומש ואשם: **ת"ל לא תשקרו.** דהיינו אזהרת שבועת שקר דסמיך ליה לא תשבעו בשמי לשקר ומלא תשקרו נפקא לן דבשבועת כפירת ממון משמעי כדכתיב אים בעמיתו כמו וכחש בעמיתו בפקדון: **הא שהודה.** בסיפא כשהודה שם חומש ואשם: **ושכנגדו חשוד.** במסכת שבועות (דף מד:) גבי תלו נשבעין וטוטלין דזה אחד מהן מי שהיה לו חבירו חייב שבועה והוא חשוד על השבועה שנמצא שקרן בשבועתו שכנגדו נשבע וטוטל: **אחד.** שנחשד על שבועת העדות: **ואחד.** ג) שנשבע על שבועת הפקדון שראיתיהו שנשבע לשקר ואפילו לא נחשד אלא לשבועת שוא שאין בה כפירת ממון ורע לשמים הוא ולא רע לבריות נפסל לשבועת ממון: **ואם איתא.** לדבר שאת דמשעת כפירתו נעשה גזלן למה לי למתניה גבי הגך דמשמע דלא אפסיל עד שעת שבועה כי הגך הא משעת כפירה אפסיל ליה משום דהוי גזלן: **דקאי באגם.** וכי אמר רב ששת כגון דאמרי מקדי דכי כפר ליה בידיה נקט ליה ד) (מדע) דהיכא דאיכא למימר לאשתמוטי איכוין עד דמייתי ליה לא מפסיל בלא שבועה: **דאמר רב אידי הכופר במלוה.** ולא נשבע ובאו עדים כשר לעדות דמלוה להוצאה ניתנה ואינה עכשיו בידו ורוצה לחזותו עד שתשיג ידו: בפקדון

עין משפט נר מצוה

קלט א מיי' פ"ח מהל' שבועות הלכה ח:
קמ ב ג מיי' שם הלכה ט:
קמא ד ה ו ז מיי' שם הלכ' י' והלכ' יא:
קמב ח מיי' שם פ"י הלכה ה:
קמג ט מיי' פ"ג מהל' גזילה הלכה יד סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' רלד סעיף ג [וכ' אלפס כאן וכנ"מ פ"א דף קג. וכפ"ג דף עט.]:
קמד י מיי' פ"ב מהל' טוען ונטען הלכה ב סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' לב סעיף ב:
קמה כ ל מ טוש"ע שם סעיף ד עיין בנ"י:

מוסף רש"י

תדורא. משועמס (ב"מ כ: לגירסת תורדא) שוטה בהול (זבחים כה:) לשון אחר עגל (כריתות יח:). **המשביע עד אחד.** וכפר, פטור. הטעם מקרבן שבועת העדות (שבועות לב.). **ושכנגדו חשוד על השבועה.** התובע שהתבע שכנגדו חשוד על השבועה ומתחייב התובע שבועה מן התורה ע"י הודאה במקצת נשבע התובע וטוטל (שבועות מד:). **אחד שבועת העדות כו'.** כין שנחשד על שבועת העדות, כין שנחשד על שבועת הפקדון שכפר ונשבע על שקר, ואפילו נחשד על שבועת שוא, שהוא רע לשמים עליה ולא לבריות, אעפ"כ הוא נפסל על ידה לשבועה (שם מה.). **הכופר במלוה.** כין על כולה כין על מקצת, ובאו עדים והעידוהו עד אלא נשבע, כשר לעדות. ולא אמרינן גזלן הוא והכופר אמרה אל תשת רשע עד, דכיון דמלוה להוצאה ניתנה דלמא צריך להוציאה ופבר עד דהוה לי זחי ופרענא ליה ואי מודיעת ליה השתא יתבעני מיד (ב"מ ד.) ולא אמרן משיך אממונא הוא אלא אשתמוטי קמשתמיט ליה משום דמלוה להוצאה ניתנה ואין עכשיו בידו ממה לפרוע (שבועות מ:).

רבינו חננאל

[אמ' רב אידי בר אבין אמ' רב] חסדא דאמ' הכופר במלוה כשר לעדות,

---

מסורת הש"ס

א) שבועות לב., ב) [לעיל עא: לא: פסחים ה: וש"נ], ג) שבועות מד:, ד) שבועות מ: ב"מ ד. ה: [ע"ש], ו) ס"א כ"ש בה ומגלאה, ז) ס"א, ח) ס"א, ט) ל"ל שנחשד, י) רש"ל מוחק זה,

תורה אור השלם

1. אוֹ מְצָא אֲבֵדָה וְכִחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שָׁקֶר עַל אַחַת מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם לַחֲטֹא בָהֵנָּה: ויקרא ה כב
2. לֹא תִגְנֹבוּ וְלֹא תְכַחֲשׁוּ וְלֹא תְשַׁקְּרוּ אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ: ויקרא יט יא

הגהות הב"ח

(א) גמ' יתיב רבה וקאמר וכו' רב עמרם לרבה: (ב) שם מדקתני סיפא דאישתבע:

מוסף תוס'

א. [וכן] בענוש גוף אמרו (סנהדרין נו ע"ב) לא ענש אא"כ הזהיר אבל ממון מנין. רשב"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בפקדון פסול לעדות. ומוקמינן לה בריש שניס לוחזין[1] כגון דאמרי אהדי דההיא שעתא דכפר ליה נקיט בידיה ומפסיל אף ע"ג דלא אשתבע דאי באשתבע מה לי מלוה מה לי פקדון: **שבועה קונה.** קס"ד להתחייב בתושבים משעה שנשבע לשקר קאמר: **ואינעיא אימא שבועה קונה.** דקאמר אילפא לגמרי קאמר דמו לא משלם כדרב הונא: **דלהולאה ניתנה.** ובעיא משלומין ואיכא למימר דבשבועה אפטר ליה מתשלומין כדכתיב ולא ישלם: **אבל פקדון בראוייה דמריה קאי.** ואין כאן ולא ישלם דהא כל היכא דאיתיה דמריה הוא: **בפקדון כתיב.** גבי שומר שכר: **הא שמעתא.** דרב הונא: **משלם את הקרן.** וכפל לא דאין כפל אלא בטוען נגנב וחומש ואשם ממי לא שייכי אלא כשהודה דכתיב בגזל הגר והתוודו[2]: **הודה מעצמו.** לאחר שבועה. קתני מיהא ריש משלם קרן על ידי עדים וקשיא לרב דאמר כיון שנשבע לא ישלם אפי' בא עדים. ומסיפא לא פריך דבהודה לא קאמר רב דהא כתיב[3] והשיב את הגזלה ונשבע והודה משמעי קרא: **חוץ לב"ד.** לא אלימא שבועה לאפקועי ממונא: **לא נקפץ.** בריש דקתני משלם כשקפץ זה והשביעו קודם שחייבוהו בית דין וכי קאמר רב אלא קפץ והדיינין השביעוהו וקנייה לותה[4] שבועה דקרא בשבועת הדיינין כתיב. ואע"ג דסיפא לא מתוקמא בקפץ דקתני כפל וכפל לא איתי' אלא בשבועת הדיינין מ"מ ריש בקפץ ויתא ליה לאוקמי בתרי גווי ובחד דוכתא ולא לאוקמי בשני מקומות. וסיפא לא קשיא ליה לרב דאע"ג דקתני משלם כפל לאחר שבועה וכל שכן קרן דמודה רב בטוען טענת גנב כדלקמן בשמעתין דשבועה דקא מחייב ליה כפל לא מקנייה ליה קרנא: **משכוני נפשך.** לבא במקומו למרן קושיות ולהעמיד דבריו: **נשבעין ולא משלמין.** הנתבע ישבע ויפטר ולא ישבע התובע ליטול: **חייב על כל אחת ואחת.** חומש ואשם: **הואיל ויכול לחזור ולהודות.** ומגלא דבכולן כופר ממון: **השביע עליו קמני.** ומדלא תני השביעו שמע מינה על ידי דיינין הטיל עליו שבועה וקיבל על כרחו. וקתני יכול לחזור ולהודות אלמא אכתי ממונא אית ליה גביה: **לגדדין קמני השביעו עליו חוץ לב"ד.** דאע"ג דחייבוהו ב"ד שבועה כיון דמחוץ לב"ד השביעו לא קנייה וכפני ב"ד דקתני לא אהשביע עליו קאי: **אם עד שלא נאו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם.** ולא כפל לאין משלם קנס על פי עצמו: **משלם כפל ואשם.** אבל חומש לא דחומשו עולה לו בכפלו כדאמרינן בפרק מרובה (לעיל דף סה.). אלמא בין נשבע ובאו עדים בין נשבע והודה חייב: **אלא אמר רבא.** לא תסייה לתיובתיה דרב המנונא לגדדין דיכול לחזור ולהודות ולאו תיובתא הוא לרב הונא דכיון דהודה לא קאמר רב דכל הודה לא שנא טוען טענת גנב ונשבע והודה ולא שנא טוען טענת אבד ונשבע והודה לא אמר רב דפטור: **דהא כתיב והשודה.** בגזל הגר כתיב (במדבר ה) ונשבע דהא קרן וחומש כתיב: **וטוען טענת גנב ובאו עדים נמי לא אמר רב.** דכפל כי כתיב בהכי כתיב בנשבע ובאו עדים כדאמר בפרק מרובה (לעיל סג.): **אמרה נשמעתא.** להא דרבא דאמר כל הודה לא אמר רב: **רב המנונא תלמידו דרב הוא.** דקיימא לן אמרי בי רב רב המנונא בפ"ק דסנהדרין (דף יח.) ואי לאו דידע דאפילו בהודה פטר רב לא הוה מותיב ליה מהואיל ויכול לחזור ולהודות: **אי**

בפקדון פסול לעדות והאמר אילפא שבועה קונה שבועה היא דקניא אבל כפירה לא קניא הכא נמי דקיימא באגם ואיבעית אימא מאי שבועה קונה כדרב הונא דאמר רב הונא אמר רב [a]מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי ונשבע ואח"כ באו עדים פטור שנאמר [1]ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו הבעלים שבועה שוב אין משלם ממון גופא אמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום ונשבע ובאו עדים פטור שנאמר ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו בעלים שבועה שוב אין משלמין ממון [b] אמר רבא מסתברא מילתיה דרב במלוה דלהוצאה ניתנה אבל פקדון ברשותיה דמריה קאי והאלהים אמר רב אפילו בפקדון דכי כתיב קרא בפקדון כתיב יתיב רב נחמן וקאמר להא שמעתא איתיביה רב אחא בר מניומי לרב נחמן [c]היכן פקדוני א"ל אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן [d] הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם וא"ל אי הכי אימא סיפא היכן פקדוני אמר עסקינן כגון דנשבע חוץ לב"ד א"ל אי הכי אימא רישא דעתך חוץ לב"ד מי איכא כפל א"ל יכילנא לשנויי לך רישא חוץ לבית דין וסיפא בבית דין [e]מיהו שינויא דחיקא לא משנינן לך אידי ואידי בבית דין ולא קשיא כאן בקפץ כאן בשלא קפץ א"ל רמי בר חמא לרב נחמן מכדי דרב [f]לא סבירא לך משכוני נפשך אדרב למה לך אמר ליה לפרושה לדרב דרב הכי מתרץ לה למתניתין והא רב קרא קאמר אמרי קרא [g]לכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין הוא דאתא ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם הוא נשבע מתיב רב המנונא [h]השביע עליו חמשה פעמים בין בפני ב"ד ובין שלא בפני בית דין וכפר עליו חייב על כל אחת ואחת ואמר ר' שמעון מה טעם הואיל ויכול לחזור ולהודות והכא קפץ לא מצית אמרת השביע עליו קתני חוץ לב"ד לא מצית אמרת בפני ב"ד קתני הוא מותיב לה והוא מפרק לה לצדדין קתני השביע עליו חוץ לבית דין ובב"ד קפץ מתיב רבא [i]בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם ואם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל ואשם והכא חוץ לב"ד וקפץ לא מצית אמרת כפל קתני אלא אמר רבא כל הודה לא שנא טוען טענת אבד ולא שנא טוען טענת גנב (נמי) לא אמר רב דהא כתיב והתודה דבעי שלומי קרן וחומש טוען טענת גנב ובאו עדים נמי לא אמר רב דהא כתיב תשלומי כפל כי קאמר [j] כגון שטוען טענת אבד ונשבע ולא הודה ובאו עדים אזל רב גמדא ואמרה לשמעתא קמיה דרב אשי אמר ליה השתא ומה רב המנונא תלמידיה דרב וידע דאמר רב הודה וקמותיב הודה ואת אמרת הודה לא אמר רב אמר ליה רב אחא סבא לרב אשי רב המנונא הכי קא קשיא ליה

מריש והעדים מעידין כו' ולא מסיפא ואין נראה דהא רבא מקשה לקמן בהדיא מהודה דאכתי לא מחלק בין הודה לכתיב בגזל הגר ואע"ג דבשבועה והודאה כתיב חומש רב הוה מוקי לקרא בקפץ ונשבע דחומש ואשם מחייב אף אשבועת עצמו אבל בנשבע ע"פ ב"ד והודה בעי למימר רב דפטור דאשבועת ב"ד כתיב ולקח בעליו ולא ישלם[3]: **כאן** שקפץ. תימה אם כן אמאי נקט בריש טוען טענת אבד אפי' בטוען טענת גנב ה"מ למנקט דלא מחייב כפל כיון שקפץ: **קפץ לא מצית אמרת דהשביע עליו קתני.** ותימה דלעיל קתני משכוניך אי ומוקי לה בקפץ ויש לומר דהשביע עליו משמע ע"י ב"ד אבל משכוניך אי משמע שקפץ והשביעו[7]:

ולישני

אחיביה רב אחא בר מניומי. פי' בקונטרס דלא פריך אלא דהא רבא מקשה לקמן בהדיא מהודה דאכתי לא מחלק בין הודה לכתיב בגזל הגר ואע"ג דבשבועה והודאה כתיב חומש רב הוה מוקי לקרא בקפץ ונשבע דחומש ואשם מחייב אף אשבועת עצמו אבל בנשבע ע"פ ב"ד והודה בעי למימר רב דפטור דאשבועת ב"ד כתיב ולקח בעליו ולא ישלם[3]: **כאן** שקפץ. תימה אם כן אמאי נקט בריש טוען טענת אבד אפי' בטוען טענת גנב ה"מ למנקט דלא מחייב כפל כיון שקפץ: **קפץ לא מצית אמרת דהשביע עליו קתני.** ותימה דלעיל קתני משכוניך אי ומוקי לה בקפץ ויש לומר דהשביע עליו משמע ע"י ב"ד אבל משכוניך אי משמע שקפץ והשביעו[7]:

ולישני

[a] (לעיל סג.) לקמן קס: שבועות מט., ב) [לעיל מג. כתובות מב:], ג) שבועות מה., ד) שם לו:, ה) לעיל סה. שבועות לז:, ו) [ב"מ ה:], ז) [במדבר ה], ח) [ויקרא ה], ט) בס"א: דאותה,

תורה אור השלם

1. שְׁבֻעַת יְיָ תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בְּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם:

שמות כב י

הגהות הב"ח

(א) גמ' כי קאמר רב כגון שטוען:

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא מסתברא מילתיה דרב. נ"ל דף יג ע"ב וש"נ: שם הודה מעצמו. עיין לקמן דף קס ע"א תוס' ד"ה וכאו עדים:

רבינו חננאל

לפיקדון פסול. והאמ' אילפא שבועה קונה, ולא כפירה ופריק הכא נמי דקאיי באגם]. ומיסתברא דהא דאמ' רב ששת הכפר בפיקדון מנה לי בידך והלה אומ' אין לך בידי כלום פסול היכא דאיכא שהדי דהוה איתיה לפקדון בידיה או בביתיה וכפר ביה. אמ' רב הונא אמ' רב מנה לי בידך אן[ן] לך בידי כלום ונשבע בבית דין ואחר כך באו עדים פטור שנ' (שמות כב, י) ולקח בעליו ולא ישלם, כיון שקיבלו בעלים שבועה שוב אין משלמין ממון. אוקימנה להא דרב אמלוה ואפילו אפקדון. **יתיב רב** נחמן וקאמ' **לה להא** שמעתא דרב ואותביה הא דתנן (לקמן קח. ב) איכן פקדוני ואמ' לו אבד משביעך אני ואמ' אמן והעדים מעידין אותו שאכלו משלם את הקרן, ופריק בשנשבע חוץ לבית [ד]ין. ואקשא עליה מסיפא דקא תאני והעדים מעידין שגנבו משלם תשלומי כפל, ותשלומי כפל חוץ לבית דין ליכא. ופריק רישא וסיפא בבית דין מ[יהו] בשקפץ ונשבע [... ב]ין דין השביעוהו. שמע מינה מאן דקפץ ונשבע אינה שבועה. והא דגרסינן [ב]גיטין (לה, א) מודה רב בקופצת, לא כי נחשבה לה [כ]שבועה, אילא רב דלא האוי מגבי לה כתובה לארמלתא בקופצת מודה שמשביעה ומגבי לה כתובתה. והא דרב ליתה, דהא אמ' רב נחמן לפרושה טעמה דרב קא הוינא בה ולא סבירא לן כואתיה. מותיב רב המנונא השביע עליו

קמו א ב מיי' פ"ב מהל' טוען ונטען הלכה יא סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' פז סעיף כט וסעיף ל (ולהלן כרכ) [רכ אלפס כאן ובשבועות סוף פ"ז דף שיט]:

קמז ג מיי' פ"א מ אס הלכה ד סמג אס טוש"ע ח"מ סי' פט סעיף ח:

קמח ד מיי' פ"ז מהל' שבועות הלכה ט סמג לאוין רמח:

מוסף תוס'

א. לכן נראה דהשתא מקשה מהודה נמי. ר"פ. ב. דטוען טענת גנב. דמסיק [דאף] בשלא קפץ מחייב בכל, כיון דלא ידע השתא שינוייא דרבא לקמן. ר"פ. עי' פנ"י אר"פ בוותת תוס'. ג. אבל כפל דטוען טענת גנב ליתיה אלא בנשבע בב"ד בלא קפץ. ר"פ. ד. קודם שחייבוהו. ר"פ. וע"ע רפ"ו ד"ה הבעיא עליו.

מוסף רש"י

בפקדון. הכופר בפקדון אפילו על מקצת וכאו עדים והעידוהו, **פסול לעדות.** דמאי הוה ליה גבי פקדון לאמתמוני נשמיה, ושמע מאמר אבד ממנו ואשתמיט ליה עד דמשכח ליה, לקמן (ה:) מוקמינן בדאתו שהדי ואמרי הכא שעמא דידיה נקיט ליה (ב"מ ד.) ואפילו לא נשבע, דמשעה דכפר אימשיך ליה אממונא (שבועות מז:). **היכן** פקדוני. אמר לשומר חנם היכן שורי, אמר ליה אבד (שם מז:). **משלם את הקרן.** דאין כפל אלא בטענת גנב (לעיל סג.). הודה מעצמו. שלא כאו עדים (שבועות מז:). **משלם קרן וחומש ואשם.** דכתיב או מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו' והשיב אשם גזלות, ואינו בא אלא על הודאת פיו, דאע"פ דלא כתב בהכא פרשה הודאה, כתב רחמנא באשם גזל הגר בפרשת נשא והתודו את חטאתם וגו' ותומש נמי אינו בא אלא אשם (לעיל סג.) כדין שבועת הפקדון דאינה באה עד שמודה ובא מרשעו ובא להתכפר, דכתיב בשבועת גזל הגר בפרשת נשא והתודו את חטאתם אשר עשו וגו' (שבועות מז:). **לכל הנשבעין שבתורה.** כל הממוניין בשועה מן התורה, נשבעין ולא משלמין. כלומר לא מייתה תורה שבועה לשבע ולינול אלא הנתבע ישבע לתובע ולא ישלם (שבועות מז:). **הואיל ויכול לחזור ולהודות.** אחר כפירה, ממלא אבכל שבועה הוא כופרו ממון (שם לז:). **בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון.** פטור עצמו אבל אם הודה

ארבעה וחמשה פעמים בין בפני בית דין בין שלא בפני בית דין וכפר חייב על כל אחת ואחת. אמ' ר' שמעון מפני שיכול [לחזור ולהודות].

על ידי גניבה, שטען בגנב הימני ושומר חנם פטור מגניבה וקי"ל אם נשבע ואם עדים משלם כפל כגנב עצמו, אבל אם הודה אח"כ אין כאן כפל דמודה בקנס פטור, אבל חומש ואשם יש משום שבועת הפקדון (שם לז:). **משלם קרן וחומש ואשם.** משום שבועה, ואין כאן כפל דמודה בקנס פטור (לעיל סה.). **ואם משבאו עדים.** ותמייב בכפל, **הודה** (שם). **משלם תשלומי כפל.** משום עדים, **ואשם.** משום שבועה, אבל חומש לא משלם כדאמר לקמן ולפיכך לה מהאי קרא ומלם אותו בראשו ומחייבינו יוסף עליו, ממון המשתלם בראש מוסף חומש, ומאינו משתלם בראש, כגון זה שישלם עליו כפל, אין מוסיף חומש (שבועות לז:).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות